

בס"ד

גם כשמתפללים, צריכים לגשת בהכנעה, שאולי הטובה הגדולה ביותר בעבורו, זה שיחסר לו אותו דבר!!!

« מדוע צריך העני להביא קרבן עולה יתר על העשיר!?! »

כתיב בפרשה (ה, א-ז) ונפש כי תחטא וגו', והיה כי יאשם לאחת מאלה והתנדדה אשר חטא עליה, והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא נקבה מן הצאן כשבה או שעירת עזים לחטאת וכפר עליו הכהן מחטאתו, ואם לא תגיע ידו די שיה והביא את אשמו אשר חטא שתי תרים או שני בני יונה לה' אחד לחטאת ואחד לעלה. והיינו, שעשיר שחטא בשגגה (בכל אחת מהעבירות הנזכרות שם) צריך להביא שעירה או כשבה לקרבן חטאת, ואם אין ידו משגת להביא מן הצאן, כי דל הוא, עליו להביא שני תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת.

וצריך ביאור, מה נשתנה העני - שמחויב להביא גם קרבן עולה מלבד החטאת, מהעשיר - שאינו מביא אלא חטאת.

וביאר רבינו האבן העזרא בשם רבי יצחק בזה"ל: "כי טעם אחד עולה, בעבור שלא תגיע ידו, אולי עלה על רוחו מחשבה". וביאור הדברים, כפי שהרחיבו המפרשים, כי יתכן שזה העני, בראותו שאינו יכול להביא בהמה לקרבנו, הרי עולה בליבו מחשבת הרהור ח"ו כנגד הנהגת הבורא ית"ש מדוע עשאו עני, ומדוע נגרע חלקו מאותו עשיר שיכול להביא קרבן נכבד, על כן חייבה אותו התורה להביא גם קרבן לעולה, שהיא מכפרת על הרהור הלב (ירושלמי יומא פ"ח ה"ז).

והוסיפו בזה דבר מבהיל, שהלא כלל הוא בדינו, שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, (קידושין לט:), ואין אדם חייב להביא כפרה על מה שהרהר בעבירה, ועכ"ז אנו רואים כאן שהעני צריך להביא 'אחד לעולה' על שחטא במחשבתו, וזהו מפני שכבר אמרו בגמ' (שם) שמחשבה רעה בעבודה זרה הקב"ה מצרפה למעשה, ואותו הרהור רע כנגד הנהגת הבורא ית"ש, הרי זה ככפירה רח"ל ויש בה שמץ של ע"ז, על כן צריך להביא קרבן עולה לכפר לו על שהיה לו הרהור כפירה.

ובאמת כל טענה ותרעומת הלב אין יסודה אלא בקוצר ראיית עיני השכל, שהרי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ולא עוד אלא שדייקא הרעה והמחסור היא המביאה את הטובה, אלא שאין ביד אנוש לתפוס ולקלוט עומק דרכי ההשגחה העליונה, וכדכתיב (תהילים צב, ז) איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, ואם בעיניו נראה הדבר כעקום ח"ו, אך באמת אין לך ישר יותר ממנו, כי הבורא ית"ש הוא, ורק הוא, יודע מה הטוב ביותר בשבילך ובעדך, ועל כגון דא כבר כתב רבינו הרא"ש (ארחות חיים אות ס"ט) "רצה באשר ירצה יוצרך, לבטל את רצונם מפני רצון הבורא ית"ש כי כך עלתה במחשבה לפניו", ובודאי זוהי הטובה הגדולה ביותר.

« מתי יכולה התפלה להזיק...!?! »

והזמן מוכשר להוסיף ולהתחזק באמונה בהש"ת, וכמו שאמר הרה"ק רבי מנחם נחום מביאן טשערנאוויץ זי"ע (תפארת מנחם ד"ה ניסן תרצ"ה), שכשם שאמרו חז"ל (תענית כט.) משכנס אדר מרבין בשמחה, כך משכנס ניסן מרבין באמונה, (וטעם הדבר) כי בניסן נגאלו בזכות האמונה, ובניסן עתידין להגאל בזכות האמונה (ילקוט"ש ח"ב רמז תקי"ט) וכמו שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים ארצנו נפלאות (מכילתא, טו).

נוראות מצינו בפירוש העיון יעקב על הא דאיתא בגמ' (מו"ק כה:) "רבי חנין חתניה דבי נשיאה הוה (-רבי חנין היה חתן של הנשיא), לא קא הבי ליה בני (-לא היה לו בנים), בעא רחמי והווי ליה (-התפלל ונושע בבנים), ההוא יומא דהוה ליה נח נפשיה (-באותו יום שנולד לו בן נפטר), פתח עליה ההוא ספדנא, שמחה לתוגה הנפכה, ששון יגון נדפקו, בעת שמחתו תאנח, בעת חנינתו אבד חנינו (-הספיד אותו המספיד, השמחה נהפך לתוגה, והששון נהפך ליגון וכו').".

וכתב העיון יעקב, "כי נגזר על רבי חנין מיתה רח"ל, והמתיקו לו את הדין ע"י שלא היו לו בנים שהרי מי שאין לו בנים חשיב כמת (נדרים סד:), אך לפי שהרבה בתפלה שיהיו לו בנים נשמע תפלתו ולא חזר ריקם, ונגזרה עליו מיתה ממש, וזה שמחה לתוגה הנפכה על ידי תפלתו", עכ"ל.

והרי שאותו צרה בהיותו חשוך בנים היתה נדמית כתוגה שאין כמותה, אך באמת היתה זו לטובה עבורו להשאירו בארץ החיים, ואדרבה שמחה היה בזה ולא תוגה, אך שמחה לתוגה הנפכה, שזכה לבנים ונגזר עליו מיתה ל"ע.

כדברים הללו ממש ביאור מרן החפץ חיים זצ"ל, בלשון הכתוב (תהילים ל, ב) ארומקך ה' כי דליתני ולא שמחת איבי לי, וז"ל: "יש לפעמים שנגזר על האדם גזירה שימות עבור חטא שחטא, והקב"ה עושה עמו חסד ומחליף את עניו שיעני, כי עני חשיב כמת. וזהו כוונת הפסוק, מודה אני להקב"ה כי דליתני, 'דליתני' מלשון 'עניות', אני מודה לך הקב"ה שעשיתני עני, והצלת אותי ממות, ולא שמחת אויבי לי, שהמלאך המוות לא ישמח", עכ"ל.

« מה הקשר בין מלח ליסורים...!?! »

כתוב בפרשה וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח (ויקרא ב, יג). הגמ' (ברכות ה.) מאריכה בגודל הטובה של היסורים, וקבלתה באהבה. ואמרו בזה"ל:

"...אמר ר' חייא בר אבא, אלו ואלו יסורין של אהבה הן (-בין יסורים שמפריעים מלימוד התורה ובין אינם מפריעים), שנאמר כי את אשר יאהב ה' יוכיח (משלי ג, יב), אלא מה תלמוד לומר ומתורתך תלמדנו (תהלים צד, יב), אל תקרי תלמדנו אלא תלמדנו, דבר זה מתורתך תלמדנו, ק"ו משן ועין, מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם, עבד יוצא בהן לחרות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה."

"**והיינו** דרבי שמעון בן לקיש, דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין, ברית במלח דכתיב ולא תשבית מלח ברית (ויקרא ב, יג), ברית ביסורין (-אחרי פרשת התוכחה) דכתיב אלה דברי הברית (דברים כח, סט), מה ברית האמור במלח, מלח ממתקת את הבשר אף ברית האמור ביסורין ממרקין כל עונותיו של אדם", עכ"ל הגמ'. ויש להתבונן, מה ההבדל בין שני הלימודים.

ומבאר הרה"ק ר' שמשון מאוסטרופולער הי"ד זי"ע, שכ' בזה"ל: "...והנה יוצא לנו נפקותא, באם אנו לומדים כדברי רבי יוחנן או אם אנו למדים מהלימוד של ריש לקיש, כי הנה המלח ממתקת את הבשר בטבע, ואין נפק"מ מיהו המולח את הבשר, אם האדם או שליחו, ואפילו מי שאינו

שליחו אם הושם מלח על הבשר, הבשר נמתק על ידו. לא כן בראשי איברים, שדינו שעבד יוצא בהן לחירות, אבל זאת הוא רק אם האדון הוציא לו שינו או עינו, אבל אם שליחו עשה לו כן אין העבד יוצא לחירות.

"נמצא לפי", גם ביסורין הוה כן, כי לריש לקיש שלמדו מגזירה שוה של ברית, לשיטתו יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם, בין אם קיבלו היסורין ע"י האדון השי"ת ובין אם קיבל היסורין על ידי שליחו. אבל לפי לימודו של רבי יוחנן, אין אדם יוצא לחירות ע"י יסורין אלא אם כן קבל היסורין ע"י האדון הוא השי"ת בעצמו, וכדינו של עבד היוצא לחירות ע"י הוצאת ראשי איבריו של עבד, אבל אם היסורים באין על ידי שליח, אינו יוצא לחירות.

"ובזה מבואר כוונת הכתוב שאמר הקב"ה למשה וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי (שמות ו, ה), שנאקת בני ישראל הייתה אשר מצרים מעבדים אותם, וא"כ לא יצאו לחירות ע"י יסורים לפי דרשתו של רבי יוחנן שלמדו משן ועין שעבד יוצא בהם לחירות, כי הלא היסורים היו באין על ידי שליח, ושלח הקב"ה למשה

שיאמר לישראל ואזכור את בריתי, שהקב"ה יזכור את הלימוד של ריש לקיש שלמדו בגז"ש שנאמר ברית במלח, ונאמר ברית ביסורים וזהו ואזכור את בריתי," עכ"ד.

וכדי להבינו ולהטעימו ביתר עומק, נעתיק מה ששמעתי פעם מהגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, שביאר את פלוגתתם של רבי יוחנן וריש לקיש, וביאר כן, אחד שהוא בעל יסורין רח"ל, אבל אינו מאמין שהיסורים האלו באו עליו בעבור חטאיו, אלא תולה במקרה הטבע, כמו דכתיב מִפֶּן רָגַל וְעַד רֹאשׁ אֵין בּוֹ מִתָּם פְּצַע וְחִבּוּרָה וּמִכָּה טְרִיָּה (ישעיהו א, 1), תולים זאת במקרה ואומרים שהסיבה היא משום שלא זרו ולא חבשו את המחלה, והרופאים לא התכוונו למצוא תרופה להמחלה, יש לספק אם גם לאדם כזה מועילין היסורים למרק עוונותיו או לא.

וזה הוא פלוגתתן של רבי יוחנן ור"ש לקיש. רבי יוחנן דלומד משן ועין, דס"ל דכהאי כוונא אין יסורין ממרקין, דכשם בשן ועין אין יוצא העבד לחירות אלא אם בעל הבית בעצמו הכה את שן ועין, אבל אם בא אחר שאינו רבו של העבד והכה את עינו או שינו לא יצא לחירות, כן היסורים אין ממרקין עונותיו של אדם אלא דוקא שיש לו בעל הבית, כלומר, שהוא מאמין שהמקום ברוך הוא הכה אותו בעבור עונותיו, ושב עליהם, ואם לאו שאינו מאמין בזה, הרי הוא כעבד שאיש אחר הכה את עינו או שינו שאינו יוצא לחירות, כן אין היסורים מועילין לו.

ובא ר"ש ולמד ממלח, מה מלח ממתק את הבשר, ואין נפק"מ איזה מלח שהיא, אם בעל הבשר או של איש אחר, טבעו של המלח להמתיקו, אלא העצם המציאות שהבשר ממולח זהו ממתיק את הבשר, כן טבעו של יסורים למרק העונות ואין נפק"מ בזה אם מאמין הוא שהם שלוחי מקום או לו, אלא עצם היסורין ממרקין עונותיו של אדם.

« מה הנפק"מ אם לומדים יסורים מק"ו או גזירה שוה...!?! »

ועל דרך זה מבאר הדברי יואל זי"ע (בפרשת כי תבא עמוד של"ז), את דברי המדרש ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (שמות א, יג), חד אמר בק"ו, וחד אמר בגז"ש. וא"י עוד במדרש (שמו"א, יא) פלוגתא בפסוק זה בפרך, ר' אלעזר אומר בפה רך, ר' שמואל בר נחמן אומר בפריכה (-בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברתו).

ומבאר הדברי יואל זי"ע, בזה"ל: "דכל אלו הפלוגות תליא חדא בחבירתא, דהנה יש חילוק אם נלמד יסורין בק"ו משן ועין, או בגז"ש דברית ברית, דאם נלמד בק"ו משן ועין אז ח"ו כל כמה שהיסורין גדולים

כח הק"ו חזק יותר, אבל אם נלמד בגז"ש 'מה מלח ממתק את הבשר אף יסורין ממרקין, א"כ כמו שמלח ממתק את הבשר רק במיעוטו אבל ריבוי המלח מקלקל את הבשר ומחלישו, כמו"כ המתקת היסורין לא יבואו אלא במיעוטו במה שצורך למירוק עונות, אבל לא ירבה עלינו הקב"ה ח"ו היסורין. ובה פליגי הני תרי מאן דאמר, וחד אמר בק"ו, כלומר, שהיו היסורין בכח הק"ו והיו מרובים, ואתי' כמ"ד בפרך בפריכה, בעבודה קשה המפרכת הגוף. וחד אמר בגז"ש, שלא היו אלא כדי מירוק עונות ואתי' כמ"ד בפה רך."

"ועל כן חתם וסיים משרע"ה התוכחת שבמשנה תורה המרמזים כל אורך הגלות האחרון ואמר אֶלֶה דְּבָרֵי הַבְּרִית (דברים כה, ט), והוא דברי נחמה לנו, דעצם היסורין נלמד בגז"ש מברית האמור במלח, ולא יבואו לעולם אלא במדה ובמשקל ובמיעוטו, כמשפט המלח שנלמד ממנו. ואהני לן גם הק"ו ללמוד ממנו שהיסורין מוציאין לחרות מהגלות, בק"ו משן ועין שעבד יוצא בהם לחירות, אבל עצם היסורים ומידתם נלמד בגז"ש מברית האמור במלח כנ"ל," עכ"ד.

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (בספרו תפארת שמשון) מדייק, דחז"ל לימדונו שיסורים נקראים ברית, הם מקשרים את האדם להקב"ה, ויש בדבר זה הרבה מובנים.

וכותב בזה"ל: "אחד המובנים הוא כן, אדם שחי בתוך עולם של חסד, אינו יודע שהקב"ה מטפל בגופו, הקב"ה מכניס אותו בתוך מערכת של חסד, ורק כשהקב"ה מחסיר ממנו ממשוהו (דבר שהוא נס עצום, כי בעצם לא שייך חסרון בעולם) אז האדם מגלה לפתע שהקב"ה מטפל בו באופן אישי, ממילא היסורין הם דבר המבטא ברית, כי באותו רגע אדם נזכר ומעריך את כל מה שיש לו."

"אדם שכואב לו הראש, עליו לדעת שכאב הראש שלו נובע מכך שהקב"ה אוהב אותו ומטפל בו, אז הוא מגלה את חסדו ית', את עצם הדבר שנתן לו את הראש, את העיניים, האוזניים, הפה, פרנסה, משפחה וכו', זהו זמן עצום להודות ולהלל לקוב"ה."

"לפי זה נבין את לשון הפסוק בתהלים לַמְנַצֵּחַ עַל מוֹת לְבָן, מְזַמּוֹר לְדָוִד (תהלים ט, א), ויש מפרשים שנאמר על מות אחד מבניו של דוד. לדוד היו ילדים, פתאום רח"ל 'על מות לבן' מת אחד מבניו, מה הוא רואה, שבעצם זה לא כל כך מוכרח שתנינוק יחיה, הוא יכול גם למות, פתאום הוא גילה את העובדה שיש לו חיים ויש לו ילדים, הוא גילה את כל הטובה שהקב"ה עושה עמו, ועל כך התחיל לומר שירה," עכ"ד.

ולפי זה מובן מה שא"י בספרים ללמוד מעבד היוצא בשן ועין לחירות מוסר השכל גדול, שהוא יסוד גדול לחיים. שכן בדרך כלל אדם המקבל מכה מחבירו וכ"ש אם זה הגיע עד לכדי שבירת שינו או סימת את עינו, בוודאי יקצוף מאד על מכהו, ואם הוא אדם שלא עבד על מידותיו מספיק, אזי יחזיר לו מנה אחת אפים. אך אילו יהיה זה אצל עבד כנעני שהכה לו אדונו, אזי בודאי במקום להתרעם עליו, בודאי יכיר לו טובה בשביל זה, כיון שמעתה השתחרר משיעבודו ועבודתו. ונמצא שגם המכה הכואבת כ"כ כמו זו של שבירת שן או סימת עין, מתגמד ומתמתק נוכח הכרתו שהתמורה שמקבל עליו הוא שחרור מכאב ושיעבוד יותר גדול הרובץ עליו בחייו היום יום.

וזהו מה שרוצה הכתוב לרמז בזה, שכמו עבד זה שמשחרר משיעבוד אדונו ע"י הכאה, כך צריך כל אדם להתבונן, שאם הוא מקבל חלילה מכה מאת אדונו 'אדון הכל', שלא ירגיש את גודל מרירות הצרה והעגמת נפש הטמון באותו קושי, ולא יתרעם על זה, כיון שע"י היסורים האדם משתחרר מעבדות של הררי עוונות רח"ל שנשא על גבו יום יום, כאומרים ז"ל (ברכות כ). שהיסורים מבריקים עוונותיו של האדם, ובלי היסורים היה ח"ו צריך לסבול הרבה יותר בעולם הבא לאחר מאה ועשרים.

"... והרי שאותו צרה

בהיותו חשוך בניים

היתה נדמית כתגה

שאינ נמותה, אך

באמת היתה זו

לטובה עבורו

להשאירו בארץ

החיים, ואדרבה

שמחה היה בזה ולא

תגה, אך שמחה

לתגה נהפכה,

שזכה לבנים ונגזר

עליו מיתה ל"ע..."